

УДК 37.09+37.013.41:005.21

Людмила Шерстюк, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови
Чорноморського державного педагогічного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв

ЕКСПЛІКАЦІЯ ПОНЯТТЯ “СТРАТЕГІЯ НАВЧАННЯ”

Стаття присвячена гносеологічному аналізу понять “стратегія”, “стратегія навчання”. Наведено визначення стратегій у різних напрямках діяльності людини. Представлено психолого-педагогічні та методологічні аспекти стратегій навчання. Доведено, що системне використання стратегій навчання, спрощує процес навчання, робить його швидшим, самостійним й ефективнішим. Автором сформульовано поняття “індивідуальна стратегія навчання”.

Ключові слова: стратегія навчання, прямі навчальні стратегії, непрямі навчальні стратегії, когнітивні стратегії навчання, метакогнітивні стратегії навчання, соціально-афективні стратегії навчання, індивідуальна стратегія навчання.

Лит. 26.

Людмила Шерстюк, кандидат педагогических наук, доцент кафедры английского языка
Черноморского государственного педагогического университета имени Петра Могилы, г. Николаев

ЭКСПЛИКАЦИЯ ПОНЯТИЯ “СТРАТЕГИЯ ОБУЧЕНИЯ”

Статья посвящена гносеологическому анализу понятий “стратегия”, “стратегия обучения”. Приведено определение стратегий в разных направлениях деятельности человека. Представлено психолого-педагогические и методологические аспекты стратегий обучения. Доказано, что системное использование стратегий обучения, упрощает процесс обучения, делает его более быстрым, самостоятельным и более эффективным. Автором сформулировано понятие “индивидуальная стратегия обучения”.

Ключевые слова: стратегия обучения, прямые учебные стратегии, непрямые учебные стратегии, когнитивные стратегии обучения, метакогнитивные стратегии обучения, социально-аффективные стратегии обучения, индивидуальная стратегия обучения.

Lyudmila Sherstyuk, Ph.D., (Pedagogy), Associate Professor of the English Department
Chornomorsk Petro Mogula Pedagogical University, Mukolayiv

THE EXPLANATION OF THE CONCEPT “THE STRATEGY OF LEARNING”

The article deals with the epistemological analysis of such concepts as “strategy” and “learning strategy”. The definitions of strategies in different spheres of person’s activity are suggested. There are different classifications of learning strategies. The most widely used classification are described by W. Edmondson. There are cognitive, metacognitive, and socio-affective strategies. Another classification is suggested by R. Oxford. The scientist divides the strategies into the direct and indirect, highlighting their efficiency under a number of conditions. The learning strategies must adequately correlate with the task, following the student’s personal learning style, and be easily combined with the other methods and techniques.

Keywords: learning strategy, direct learning strategies, indirect learning strategies, cognitive learning strategies, metacognitive learning strategies, socio-affective learning strategies, individual learning strategy.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток та інформатизація глобального навчального середовища створили можливості для тих, хто навчається обробляти нову інформацію та засвоювати знання за допомогою новітніх гаджетів, програм, мікроблогів, підкаст тощо. Наявність широкого спектру навчальних програм та методичної літератури певним чином стимулюють студентів до моделювання власної навчальної траєкторії та способів оволодіння знаннями з обраних предметів, у процесі чого використовуються різноманітні підходи та методики засвоєння знань.

Зазначені етапи навчально-пізнавальної діяльності не є ефективними без усвідомлення кінцевого результату та цілепокладання, які є складовими стратегії навчання.

У рамках даної проблематики **метою статті** є експлікація поняття “стратегія навчання” та гносеологічний аналіз формування поняття “індивідуальна стратегія навчання”.

Аналіз основних досліджень. Теорія стратегічного розвитку посідає важливу роль у сучасній науковій думці. Питання, пов’язані з визначенням та формуванням стратегій навчання, знайшли відображення у роботах вітчизняних та

зарубіжних авторів. Цій темі присвячені роботи Т. Артеменко, Т. Висоцької, О. Горячук, С. Данилюк, А. Дергоусової, О. Кравченко, О. Любашенко, О. Муравйової, Я. Рудик, І. Семенишин, Ю. Слезко, В. Шуляр, Л. Ягеніч; J. Dunlosky, P. Ertmer, J. Flavell, C. Griffiths, Ch. O'Malley, T. Newby, N. Sucksmith, C. Weinstein, B. Zimmerman та ін. Зокрема індивідуальним стратегіям навчання присвячені роботи Л. Бондар, А. Гвоздевої, Т. Строкової.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що стратегія є сполучною ланкою між цілями організації навчального процесу та існуючими завданнями студента опанувати той чи інший матеріал. Стратегічне планування покликане залучити всі необхідні ресурси та привести їх у відповідність до поставлених цілей.

“Стратегія” є терміном, що вживається у різних сферах людської діяльності й не має єдиного й вичерпного тлумачення. Проте цілком можливо виділити ті риси, що характеризують її загалом поза межами певної конкретної діяльності людини.

Термін “стратегія” (від грецьк. *stratis* – військо + *ago* – веду) або (*strategos* – мистецтво генерала) йде з військового лексику, де він означає планування та впровадження в життя політики держави з використанням усіх можливих засобів [13].

Поняття “стратегія” увійшло до управлінських термінів у 50-ті роки, коли стало зрозумілим, що необхідно швидко реагувати на несподівані зміни в зовнішньому середовищі. Найчастіше стратегією називають політику підприємства, що реалізується, і являє собою набір можливих рішень. Наприклад, М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі визначають стратегію як план або програму дій по досягненню цілей підприємства [6].

Відповідно до визначення В. Соловйова: “Стратегія – це генеральний напрямок досягнення цілі, тобто основний, ведучий напрямок руху для поетапного досягнення будь-яких цілей” [10].

Поняття “стратегія” В. Глюк [17] визначив, як уніфікований, інтегрований і зрозумілий план, розроблений таким чином, щоб бути впевненим у досягненні цілей підприємства.

Узагальнення наведених визначень свідчить про те, що у сфері менеджменту й управління підприємством “стратегія” розглядається як сукупність дій, необхідних для досягнення цілей підприємства шляхом раціонального використання його ресурсів.

Термін “стратегія” було вивчено також у галузі психології. Наприклад, Дж. Брунер визначав

стратегії як психічні процеси сприймання, Л. Ітельсон описував стратегії в контексті когнітивних явищ [2; 11].

Учені Д. Міллер, Ю. Галантер використовували термін “стратегія” для будь-якої організованої послідовності цілеспрямованих дій, виконаних задля досягнення результатів [11].

За П. Гальперіним стратегії виступають орієнтувальною основою діяльності набуття знань і здібностей суб’єктів, як стратегії інтеріоризації (перенесення у внутрішній план) та екстеріоризації (перенесення психічного змісту назовні, у комунікацію) [5, 14].

У сучасних педагогічних дослідженнях стратегія розглядається як один із способів придбання, збереження і використання інформації, що служить досягненню визначеної мети.

Виокремлення стратегій навчання як напрямку дослідження відбулося в середині 80-х років ХХ століття і засвідчило важливість свідомого ставлення до навчального процесу та навчальних дій. Цілеспрямований розвиток викладачем стратегій навчання у студентів в опануванні навчального матеріалу сприяє особистісній орієнтації навчання, підвищенню рівня автономності, активізації мислення. Важливим фактором є те, що формування у студента оптимальних особистісних стратегій навчання є одним з важливих напрямків розвитку здатності самостійно здійснювати свою навчальну діяльність.

На думку О. Любашенко поняття “стратегія” в лінгводидактиці не достатньо чітко обгрунтоване як лінгводидактична категорія. Дослідниця зазначає, що термін “навчальна стратегія” найчастіше тлумачать як індивідуальний стиль навчання, комунікативно-синтетичний або інтелектуально-аналітичний способи засвоєння видів мовлення (Дж. Каспер, Т. Роджерс, Р. ді П’єтро), а також як елемент програмованого навчання (С. Архангельський, В. Якунін). На її думку, лінгводидактична стратегія як проектна ланка навчальної співдіяльності досі не має теоретичного обгрунтування та системного втілення в навчальний процес [5, 4].

Стратегія навчання визначається Е. Азімовим та О. Щукіним як “загальна концепція навчання, що базується на певних лінгвістичних, психологічних і дидактичних принципах і визначає підхід до навчання. Реалізується на заняттях у вигляді методу або групи методів навчання” [1, 295]

Педагогічний словник Я. Прухи включає

стратегії навчання до базової термінології і визначає їх як послідовність дій при навчанні продумано поставлених таким чином, щоб можна було досягти навчальної мети. За допомогою неї учень вирішує, які навички і в якому порядку він використає. Над різними стратегіями навчання стоїть стиль навчання, котрий має форму мета стратегії навчання [25, 230].

У. Едмондсон та Ю. Хаус визначають стратегії навчання як предметні та розумові дії, котрі суб'єкт навчання застосовує з метою розширити можливостей сприйняття навчального матеріалу, та розрізняють три класи стратегій навчання:

1) метакогнітивні – стратегії, за допомогою яких студент планує, організовує й контролює свою навчальну діяльність, аналізує власні досягнення;

2) когнітивні – свідомі способи організації навчання, наприклад, конспектування, вибір наукових джерел (використання словників та інших ресурсів), повторення для кращого запам'ятовування, проведення аналогій, заучування напам'ять термінів, ключових понять;

3) соціально-афективні – навчання через взаємодію, обмін інформацією, наприклад, робота з іншими студентами, вирішення спільного завдання, консультації викладача [16, 235].

Дж. Брунер у своїх дослідженнях з психології дійшов висновку, що “для будь-якої конкретної задачі існує деяка ідеальна стратегія, яка відрізняється тим, що, виконуючи її, можна утворити поняття при мінімальному числі зустрінутих прикладів, але яка в той же час ігнорує ступінь пізнавальних зусиль, потрібних для цього. Існують інші ідеальні стратегії, що мають властивість зводити до мінімуму пізнавальне зусилля, однак вони часто припускають необхідність обробки великого числа прикладів на шляху до вирішення завдання” [2, 137].

На думку Р. Оксфорд, стратегії навчання – це способи поведінки і мислення, які впливають на процес переробки інформації суб'єктом навчання. Вона визначає прямі та непрямі навчальні стратегії [23]. До прямих навчальних стратегій відносяться:

- стратегії запам'ятовування (утворення асоціативних зв'язків, опора на візуальний і звуковий образи, повторення, застосування фізичних дій, відтворення необхідної інформації);

- пізнавальні стратегії (практика, рецепція та продукування ідей, використання ресурсів, аналізування та міркування, створення структур для ведення заміток, резюмування, визначення головних ідей);

- компенсаторні стратегії (використання жестів, пауз, здогадок, іносказання, апроксимації

чи рідної мови для подолання труднощів в усному або писемному мовленні).

До непрямих навчальних стратегій належать:

- метакогнітивні стратегії (зосередження на самонавчанні, визначення мети навчання, організація і планування свого навчального процесу, самомоніторинг та самооцінка);

- емоційні стратегії (зниження відчуття тривоги, підвищення власної мотивації, позитивне самоналаштування, володіння емоціями, тілом, ведення щоденника, здатність поділитися почуттями);

- соціальні стратегії (емпатія, кооперація, правильність постановки питань, з'ясування наявності взаєморозуміння, звернення по допомогу, розвиток культурної взаємодії розподіл ролей, досягнення консенсусу, тощо) [23].

Результати досліджень Р. Гарнера, П. Гу, Ш. Деррі, Р. Меєра, Д. Мерфі, Дж. Нісбет, А. Сімсека, К. Уейнштейн, Дж. Шаксміт засвідчують, що стратегії взагалі допомагають учням і студентам звільнитись від опіки викладача, усвідомлювати себе суб'єктами діяльності, забезпечують здатність керувати власним навчанням, сприяють обізнаності учнів і студентів щодо власних індивідуальних особливостей і дозволяють мати успіх у навчанні.

К. Гріффітс зазначає, що навчальні стратегії є діями, що їх свідомо обирає учень для регулювання власного навчального процесу [18; 19].

Незважаючи на велику кількість досліджень у вивченні феномену “навчальні стратегії”, вченими не розроблено єдиного вичерпного визначення. О. Кучерук вважає, що стратегія навчання – це спланована в загальних рисах система цілеспрямованого здійснення смислу навчальної діяльності [7].

Дж. Рубін, спостерігаючи за діяльністю учнів під час вивчення мови, дійшла висновку, що найбільш успішні студенти застосовують певні стратегії у навчанні. Тому визначила навчальні стратегії як прийоми чи техніки, що використовують учні задля оволодіння знаннями [26].

Відомо, що оволодіння знаннями, уміннями та навичками відбувається під час навчання. Згідно з Д. Колбом, навчання – це циклічний процес розвитку навичок, що складається з дій, рефлексії, обмірковування та рішення [20]. Те, яку форму навчання обирають студенти, визначається їхнім ставленням до навчання взагалі та стилем навчально-пізнавальної діяльності зокрема.

Запропонована Д. Колбом модель процесу навчання та оволодіння новою інформацією

(Experiential Learning Model) за структурою нагадує стратегічне планування з метою опанування певних знань. Перша сходинка, згідно Колбу, – це безпосередній, конкретний досвід, друга сходинка носить назву рефлексивно спостереження, в ході якого студент обмірковує, що він тільки що дізнався, далі йде теоретичне узагальнення, коли нові відомості вводяться до системи вже наявних знань і між ними встановлюється зв'язок. Коли пройдено всі попередні етапи, починається експеримент і самостійне застосування нових знань на практиці. “Навчившись самостійно імплементувати отриманні знання, студенти можуть почати будувати власні плани застосування знань” [14].

Існує думка, що модель Д. Колба є дуже схожою на теорію поетапного формування розумових дій, розроблену вітчизняним психологом П. Гальперініним та його командою ще на початку 1950-х рр. Згодом дана теорія отримала розвиток у роботах провідного дидакта Н. Талізної [12], концепція якої базується на трьох обов'язкових, незалежно від предметного змісту, компонентах: орієнтовна основа дій, виконавчі дії, корекційно-контрольні дії.

Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що розуміння навчальних стратегій залежить від рівня (загального та конкретного) постановки навчальних цілей. Це зумовлює необхідність глибшого вивчення сутності досліджуваного феномена для побудови ефективної методики формування стратегій навчання в студентів.

На думку Р. Оксфорд, використання навчальних стратегій є результативним, якщо:

- а) навчальна стратегія належно співвідноситься з завданням;
- б) навчальна стратегія адекватно відповідає певному стилю навчання конкретного студента;
- в) студент використовує навчальну стратегію ефективно і поєднує її з іншими необхідними стратегіями [24, 8].

Навчальні стратегії розглядаються вченою як саморегулятивні засоби, спрямовані на досягнення і розвиток комунікативних здібностей [23, 18].

Стратегії, що відповідають цим умовам, спрощують процес навчання, роблять його швидшим, приємнішим, самостійним й ефективнішим.

Таке розуміння стратегій передбачає сконцентрованість на окремих аспектах нової інформації; аналіз і моніторинг інформації під час вивчення дисципліни; структурування та детальне опрацювання нової інформації; оцінювання

досягнень після завершення навчання або як спосіб заспокоїти себе, переконання в тому, що навчання буде успішним [22, 43].

Водночас, використання навчальних стратегій за параметром частоти порівняно з їх діапазоном значно відрізняється, але, безсумнівно, стратегічне навчання сприяє тому, що студенти стають більш незалежними та самостійними суб'єктами цього процесу, тому що вони також зможуть застосовувати певні стратегії в подальшій професійній діяльності [15, 12].

Однак студенти не завжди до кінця усвідомлюють ефективність і доцільність свідомого використання навчальних стратегій в освітньому процесі [21, 18]. У зв'язку з цим кваліфіковані викладачі повинні формувати обізнаність студентів про стратегії навчання та заохочувати до їх широкого використання з метою особистісної активності, систематичності й наполегливості у навчанні, досягнення позитивних результатів й успішної безперервної освіти (самоосвіти).

І. Зимня визначає самоосвіту як здатність учитися протягом життя, як основу безперервного навчання в контексті особистого, професійного і соціального життя. На думку автора, до змісту самоосвіти входить уміння будувати персональну життєву та навчальну стратегії [4].

М. Портер вважає, що стратегія – це спосіб реакції на зовнішні можливості й загрози, внутрішні сильні та слабкі сторони [8]. Отже, стратегія є індивідуальною для кожної особистості.

Безсумнівним є той факт, що кожен студент вибудовує індивідуальну стратегію опанування чи запам'ятовування навчального матеріалу і потім реалізує її під час опрацювання завдань. Отже, викладач повинен шукати ті специфічні для кожного студента, несхожі, неповторні умови, які вплинули б на формування навчальної стратегії, на розвиток якостей особистості, життєвої активності.

У науковій літературі нема чіткого визначення терміну “індивідуальна стратегія навчання”. Водночас багато досліджень проведено щодо індивідуалізації навчання, яку визначають як організацію навчального процесу з урахуванням індивідуальних психологічних особливостей учнів; що дозволяє створити оптимальні умови для реалізації потенційних можливостей кожного студента/учня [9].

У практиці навчання нерідко орієнтуються на середній рівень навченості, здібностей до навчання, тому не кожен може реалізувати свої потенційні можливості. Індивідуалізація навчання

спрямована на подолання невідповідності між рівнем навчальної діяльності, який задається програмою, і реальними можливостями кожного студента. Основними засобами індивідуалізації є індивідуальні та групові завдання, які разом з сучасними технологіями навчання, прийомами навчання у співпраці та студентоцентрованого підходу до навчання дозволяють усунути недоліки та значною мірою покращити результати навчання.

Беручи до уваги вищезазначене та спираючись на визначення стратегій навчання, запропоноване нідерландським лінгвістом Т. ван Дейком, який окреслює стратегію як деякий суб’єктивний план діяльності по вибору дії, що відповідає меті [3], доходимо висновку, що **індивідуальна стратегія навчання** є сукупністю суб’єктивно-орієнтованих технік та прийомів для ефективного опанування навчального матеріалу. Залежно від поставлених цілей індивідуальна стратегія навчання змінюється, враховуючи складність матеріалу, отримане завдання, індивідуальні здібності (пам’ять, мислення), ступінь креативності та інші фактори, що дозволяють говорити про стратегію навчання як індивідуальне новоутворення, яке не може реалізовуватись автоматично.

Висновок. Таким чином, на основі аналізу наукової та методичної літератури в напрямку дослідження основних підходів до визначення понять “стратегія”, “стратегія навчання” та “навчальні стратегії” у статті визначено необхідність та розроблено поняття “індивідуальна стратегія навчання”. Особистісна орієнтація визначеного феномена дає можливість активізувати навчальний потенціал студентів і допомагає варіювати дії згідно з цілями навчання.

Подальших розвідок потребують також поняття “індивідуальна навчальна траєкторія”, “індивідуальний навчальний маршрут”.

1. Азімов Е.Г., Щукін О. М. *Новий словник методичних термінів і понять (теорія і практика навчання мовам)*. – М.: ІКАР, 2009. – 448 с.

2. Брунер Дж. *Психологія познання. За межами непосредственной информации* / Дж. Брунер – Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1977. – 413 с.

3. Ван Дейк Т.А., Кинч В. *Стратегии понимания связного текста // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 23. Когнитивные аспекты языка*. – М.: Прогресс, 1988. – С. 153 – 211.

4. Зимняя И.А. *Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования* / И. А. Зимняя. – М.: Высшее образование сегодня, 2004. – 43 с.

5. Любащенко О.В. *Лінгводидактичні стратегії навчання української мови студентів неспеціальних факультетів вищих навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра*

пед. наук: 13.00.02 “Теорія та методика навчання (українська мова)” / О.В. Любащенко. – К., 2008. – 44 с.

6. Мескон М.Х. *Основы менеджмента: пер. с англ.* / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М.: Дело, 1993. – 702 с.

7. *Методи навчання в системі понять сучасної лінгводидактики [Електронний ресурс]* / О.А. Кучерук // *Українська мова і література в школі* – 2013. – № 3. – С. 10 – 15. – Режим доступу:

8. Портер М. *Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов: пер. с англ.* / М. Портер. – М.: Альбина Бизнес Бук, 2006. – 454 с.

9. Соловова Е.Н. *Методика обучения иностранным языкам: базовый курс лекций: пособие для студентов педагогических вузов и учителей* / Е.Н. Соловова. – 3-е изд. – М.: Просвещение, 2005. – 239 с.

10. Соловьев В.С. *Стратегический менеджмент: [учебник]* / Владимир Сергеевич Соловьев. – Ростов-на-Дону: Феникс; Новосибирск: Сибирское соглашение, 2002. – 448 с.

11. Степанов О.М. *Педагогічна психологія [Текст]: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл.* / О.М. Степанов; [ред. В.П. Мусійченко]. – К.: Академвидав, 2011. – 416 с. – (Альма-матер).

12. Тализіна Н.Ф. *Теоретичні проблеми програмованого навчання*. – М.: Вид-во МДУ, 1969. – 133 с.

13. Терешкина Н.Е. *Формирование стратегии развития малых транспортных предприятий. [Електронний ресурс]* / Н.Е. Терешкина. – К.: Науковий світ, 2005. – 160 с. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/10098/1/%D0%A1_6_doc.pdf

14. Торн К., Маккей Д. *Повне керівництво з тренінгів* / К. Торн, Д. Маккей – М.: “ИНФРА-М”, 2002. – С. 13 – 15.

15. Allwright R.L. *Autonomy in Language Pedagogy. CRILE Working Paper 6. Centre for Research in Education*. – University of Lancaster, U. K, 1990. – 15 p.

16. *Einführung in die Sprachlehrforschung / Willis Edmondson; Juliane House*. – Tübingen: Franke, 2000. – 369p.

17. Glueck W.F. *Business Policy and Strategic Management* / W.F. Glueck, L.R. Jauch. – New York: McGraw-Hill, 1988. – 940 p.

18. Griffiths C. *The Strategy Factor in Successful Language Learning* / Carol Griffiths. – Bristol: Multilingual Matters, 2013. – 240 p.

19. Little D. *Learning as dialogue: the dependence of learner autonomy on teacher autonomy*. / D. Little // – System 23. 2, 1995. – P. 175 – 181.

20. McLeod S. *Biological Psychology [Електронний ресурс]* / S. McLeod // – Режим доступу: 2015 <http://www.simplypsychology.org/learning-kolb.html>

21. Nyikos M., Oxford R.A. *A factor-analytic study of language learning strategy use: Interpretations from information processing theory and social psychology* / M. Nyikos, R. Oxford // *Modern Language Journal*. – 77 (1). – 1993. – P. 11 – 23.

22. O’Malley J. M., Chamot A. U. *Learning*

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ

strategies in second language acquisition. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 340 p.

23. Oxford R. *Language learning strategies in a nutshell: Update and ESL suggestions/ R. Oxford // TESOL Journal. – 2 (2). – 1992 – 93. – P. 18 – 22.*

24. Oxford R. *Language learning strategies: What every teacher should know. [Електронний ресурс] /*

R. Oxford // – Boston: Heinle & Heinle, 1990. – 342p. Режим доступу: http://jonstansell.com/oxford_strategies.htm

25. Prucha J. *Pedagogické slovník / J. Prucha, E. Walterovč, J. Mareš. – Praha, 2001.*

26. Rubin J. *What the “Good Language Learner” Can Teach Us / Joan Rubin // TESOL Quarterly. – 1975. – Vol. 9, No. 1. – P. 41 – 51.*

Стаття надійшла до редакції 12.03.2016

УДК 371.124

Любов Філіппова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики Національного університету державної податкової служби України, м. Ірпінь

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ

Розглядаються різні підходи дослідників до визначення поняття “професійна мобільність”. Виявлено основні складові професійної мобільності викладача.

Ключові слова: види мобільності, мобільність, мобільність викладача, професійна мобільність викладача, складові професійної мобільності.

Лит. 8.

Любовь Филиппова, кандидат педагогических наук, доцент кафедры экономической кибернетики Национального университета государственной налоговой службы Украины, г. Ирпень

ПРОФЕСИОНАЛЬНАЯ МОБІЛЬНОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ КАК ФАКТОР ПРОФЕСИОНАЛЬНОЙ УСПЕШНОСТИ

Рассматриваются различные подходы исследователей к определению понятия “профессиональная мобильность”. Выведены основные составляющие профессиональной мобильности преподавателя.

Ключевые слова: виды мобильности, мобильность, мобильность преподавателя, профессиональная мобильность преподавателя, составляющие профессиональной мобильности.

Lubov Fylypova, Ph.D., (Pedagogy), Associate Professor of the Economic Cybernetics Department National University of State Tax Service of Ukraine, Irpyn

THE PROFESSIONAL TEACHER'S MOBILITY AS A FACTOR OF PROFESSIONAL SUCCESS

The article reviews the different approaches of researchers to the definition of “professional mobility” and reveals the basic components of teacher professional mobility.

Keywords: types of mobility, the mobility, the mobility of teachers, teacher's professional mobility, the components of professional mobility.

Постановка проблеми. Зміни педагогічного процесу, що відбуваються в нашому суспільстві, повинні задовольняти принципу інноваційності, який забезпечує високий рівень підготовки кадрів, стимулює впровадження нових педагогічних методів і технологій в навчальний процес і якісно змінює ставлення викладача до процесу навчання і виховання. Успішність інноваційного розвитку ВНЗ визначається готовністю педагогічних працівників до реагування на безперервні зміни потреб суспільства, ринку праці, до оперативного сприйняття і освоєння соціально-професійних технологій які стрімко розвиваються. Тому професійна мобільність викладачів стає найважливішою умовою інноваційного розвитку всіх сфер життєдіяльності людини.

Системне вивчення проблем професійної мобільності викладачів сьогодні є об'єктивною необхідністю, що підсилює ефект результату модернізації освіти. Слід підкреслити специфіку педагогічного аспекту проблеми, суть якого полягає у формуванні професійної мобільності викладача як фактора професійної успішності.

Все це обумовлює актуальність проблеми професійної мобільності педагогів в умовах інноваційного розвитку ВНЗ.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Аналіз публікацій свідчить про розвиток педагогічної думки щодо професійної мобільності викладача.

Окремі питання формування соціально-професійної мобільності розглядалися в науковій